

Kritisk tenkning og kompetanser

Professor Alexandre Dessingue, UiS har i forskningsprosjektet *Critical Literacies and awareness in Education (CLAE)* laget denne oversikten. Jærskulen er prosjekteier.

www.clae.no er et Erasmus+ prosjekt med lærere fra Spania, Frankrike og Jæren involvert. Prosjektet skal avsluttes sommeren 2022.

Flere studier har vist at det er kombinasjonen av forskjellige ferdigheter som logisk tenkning, ansvarlighet, kreativitet og metakognisjon som har avgjørende betydning for tilegnelse av kritisk kompetanse i skolen. Her er en liten oversikt over de fire ferdighetene/dimensjonene:

Den logiske dimensjonen. (Språklig dimensjon)

Dimensjonen er knyttet til kommunikativ kompetanse og god språkbruk. Den hviler på presisjonskriterier, klarhet og sammenheng, og den bidrar til å utvikle en strukturert og ryddig resonnering. Språket og tanken er tett knyttet sammen og er avhengige av hverandre på en slik måte at bruken av kommunikasjonsformer skaper måter å tenke på som på sin side påvirker språkbruken.

Den kreative dimensjonen:

Dimensjonen gir oss mulighet til å undersøke og analysere eksisterende informasjon for å generere nye ideer, nye standpunkt og på den måten være i stand til å foreslå nye løsninger på problemer eller de utfordringene man møter.

Den ansvarlige dimensjonen:

Dimensjonen er knyttet til engasjement omkring refleksjoner og dialog. Dimensjonen er også knyttet til interessen som man har i diskusjonen og til pågående handling.

Den metakognitive dimensjonen:

Dimensjonen innebærer en rekke intellektuelle operasjoner knyttet til læring i seg selv, slik som planlegging og bruk av strategier som kan brukes i enhver ny lærings situasjon, kontroll med læringsprosessen, og også egenvurdering for å komme mulige feilspor i forkjøpet.

Den gir oss til sist mulighet til å overføre våre læringserfaringer til en ny situasjon eller kontekst. Denne dimensjonen er svært viktig i utviklingen av såkalt dybdelæring (deep learning).

Funn

- *Logikken tilstede i alle typer samtaler.*
- *Metakognisjon kun i dialogiske samtaler.*
- *I hvilken grad elevene klarer å ha kritiske dialogiske samtaler er avhengig av i hvilken grad elevene har høyere metakognitive ferdigheter – tydelige koblinger mellom kritisk tenkning og metakognisjon.*
- *Kreativitet manifestasjon (konsekvens) av kritisk tenkning, ikke premiss.*

September 2020

